

Шта је циклотуризам?

Бициклически туризам је специфичан облик туризма и посебно економичан начин путовања. Бицикliste, готово увек уједињује еколошки сензибилитет, велика страст према бициклизму као транспортно средство али и начин живота, изузетна радозналост према свом окружењу, непознатим местима и велика прилагодљивост према непредвидљивим ситуацијама. Вожња нам омогућава да обратимо пажњу на детаље природе, које иначе не бисмо приметили, као што су мирис поља или цвркулт птица.

Бицикл је релативно јефтино и брзо превозно средство, у корист здравља особе, у исто време не загађујуће околину и погодно је за лаку мобилност, туризам и економски раст уопште, а представља суштински фактор за одрживи транспорт. Употреба бицикла је у процвату, како као свакодневног превозног средства, тако и у сврхе рекреативног, бициклическог туризма.

Бициклически туризам је постао прилика у већини европских земаља које су откриле његове предности: привлачење туриста, развој локалних заједница, улагање у инфраструктуру. У Европи је бициклически туризам веома важан економски фактор, од великог интереса како за јавно здравље тако и за заштиту животне средине. У већини држава Европске уније, цикло-туризам је доживео брзи развој, снажно промовисан од стране власти и разних невладиних организација.

Тренд последњих деценија је развој бициклическог туризма на веће даљине, контекст у коме се стално повећава значај националних и међународних бициклических рута. Због тога су речне, језерске, каналске и обалне бициклическе руте међу најпопуларнијим у Европи, које сваке године користе милиони цикло-туриста.

Бициклически туризам први пут је дефинисао Пат Лес Педалед као „сваку активност која се односи на вожњу бициклом из задовољства“. Већина типова бициклических тура спада у ове главне категорије (које се често преклапају) и могу укључивати друмски, шљунчани и брдски бициклизам:

- Бициклическе туре: самостално организоване вишедневне бициклическе туре.
Примери: авантуристичке бициклическе стазе, дуге стазе.
- Догађаји: организоване шетње, туре и трке. Примери: циклокрос трке, Тур де Франс итд.
- Дестинационе туре: Вожња усмерена ка одређеним дестинацијама или знаменитостима. Примери: брдски бициклизам

- Дневне шетње и урбани бициклизам: Често спонтани једнодневни излети до локалних знаменитости.

Историчар Џејмс МекГурн говори о опкладама из Лондона у 19. веку, опкладе учињене на „хоби коње” – машине које се покрећу ногама, а не педалама. „Један учесник је победио кочију са четири коња у Брајтону за пола сата“.

Постоје неколико записа о 15-17 годишњим младима, који се возили Француском 1820их година.

Три бициклиста, Џон Мајал, Чарлс Спенсер и Ровли Турнер су из Лондона стигли у Брајтон за 15 сати. Друга тројица су кренула из Ливерпула у Лондон, на тродневно путовање које је још сличније модерном бицикличком обиласку.

Ентузијазам се проширио и на друге земље, али иако је британски интерес био мањи него у Сједињеним Државама, трајао је дуже.

Експанзија кочије који је морао да се погура да би се покретао педалама на предњем точку омогућило је веће удаљености. Бициклиста, који себе назива "Светли змај" причао је о путовању од Луиса до Солсберија, кроз јужну Енглеску. Наслов његове књиге, Точкиви и јади, сугерише да возња није била једноставна, али МекГурн је такође навео „ да је то била дивна авантура, упркос лошим површинама пута, прашини и недостатку путоказа”.

Тим брачног пара, Џозеф Пенела (илустратор) и Елизабет Робинс Пенела (писац) објавили су путописе о својим путовањима уоквиреним као књижевна ходочашћа; "одвезли" су тандем трицикл од Фиренце до Рима, привлачећи више пажње него што се очекивало, а Елизабета је можда била прва бициклисткиња коју су Италијани икада видели.

Путовања су постала све авантуристичкија. Томас Стевенс¹, писац за Сан Франциско Хроникле, био је прва особа која је обишла свет бициклом. На пут око света је кренуо 1884. године са „Колумбијом“ од 50 инча, проводећи две године на путу и пишући чланке који су постали део књига.

1894-1895 Ени Лондондери је била прва жена која је обишла свет бициклом.

Џон Фостер Фрејзер и два пријатеља кренули су на пут око света бициклима 1896 године. Он, Едвард Лан и Ф. Х. Лоу прешли су 19.237 миља, кроз 17 земаља, за две године и два месеца.

До 1878. године, рекреативни бициклизам је био довољно успостављен у Британији да доведе до формирања Бицикличког туристичког клуба, касније преименованог у Туристички клуб бициклиста. То је најстарија национална туристичка организација на свету. Чланови Бицикличког Туристичког Клуба, као и чланови других клубова, често су се појављивали у униформи. БТК је именовано чак и службеног кројача. Униформа је била тамнозелена девонширска јакна, панталоне и „Стенли шлем са малим врхом“. Боја се променила у сиву када се зелена показала непрактичном јер се прљавштина лако уочила на њој. Групе бициклиста су често имале трубе да би лакше сигнализирани промену правца или да зауставе групу. Могло је доћи до забуне, када су се групе сретале и давале погрешне сигнале једни другима.

Чланство у БТК-у инспирисало је Француза Пола де Вивија да оснује организацију, која је касније постала Федерација Француског Цикло-туризма, највеће светско бицикличко удружење, и да измисли француску реч „цилло-туризам“.

Америчка лига америчких точкаша основана је у Њупорту, Роуд Ајленд 1880 године. Она

---

¹Погледајте: [хтпс://ен.википедиа.орг/вики/Тхомас_Стевенс_\(бициклиста\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Stevens_(bicyclist))

је делила интересовање за рекреативни бициклизам са администрацијом бициклических трка. Број чланова је достигао врхунац од 103.000 члана 1898. године. Главна национална организација за обилазак САД-а бициклом је постала Асоцијација авантуристичких бициклиста. Адвеншер Сајклинг, тада назван Бајксентениал, организовао је масовну возњу 1976. широм земље како би обележио 200. рођендан нације. Бајксентениал Трејл се и даље користи као Транс-Амерички Бајк Трејл.

Друштвени значај

Рани бициклисти, често аристократски или богати, брзо су заволели бицикло, а затим су га исто тако брзо и напустили због новог аутомобила. Нижа средња класа је имала користи од бициклизма и слободе које је оно пружало.

Развој

Бицикл је савршен начин за вежбање на отвореном. Године 1930. Сајклист Тоуринг Клуб је рекламирао седмичну турнеју, са боравком у хотелима које су препоручили бициклисти, за само 3,10 фунти. Покрет омладинских хостела започео је у Немачкој и проширио се у иностранство, а бициклически одмор у хостелима 1930-их могао се добити за 2 фунте. Родерик Вотсон и Мартин Греј процењују да је у Британији у то време било десет милиона бицикала на милион аутомобила.

Пад бициклизма се десио широм Европе, посебно у Британији, пошто су се милиони војника вратили из Другог светског рата научивши да возе аутомобиле.

До пада у Сједињеним Државама дошло је још раније. Бициклизам је изгубио битку са аутомобилима са новим начином превоза.

Током 1930-их, гломазни, „бомбардери” са дебелим гумама, који имитирају мотоцикле или авионе, привлачили су америчку децу: једино то масовно тржиште је још увек било отворено за произвођаче бицикала. Ратна штедња је ипак дала бициклизму кратак предах у индустријском свету.

Међутим, између 1965. и 1975. САД су доживеле прави бум бициклизма. Године 1976, да би прославили двестогодишњицу оснивања Сједињених Држава, Грег Сипл, његова супруга Џун и Дан и Лис Бурден организовали су масовну возњу бициклом од Пацифика до Атлантика. Путовање је кренуло од Асторије, Орегон, до Јорктауна, Вирџинија, места првих британских насеља. Пријављено је 4.100 учесника, од којих је 2.000 учесника прошло целу руту. То је дало нови почетак циклотуризму. Авантуристички бициклизам је мапирао стазе широм Америке и Канаде, а за многе туре потребно је до три месеца да се заврше са натовареним бициклом.

У Великој Британији, до 2011. године Сајклист Тоуринг Клуб је порастао на 70.000 чланова и највећа је организација која води кампању за бициклизам и права бициклиста у Уједињеном Краљевству. До данас наставља да организује групне догађаје, укључујући једнодневне излете и дуге туре у различите земље, предвођене искусним члановима СТИЦ-а. Од 1983. године, Сустранс је створио Националну бицикличку мрежу дугих бицикличких рута, укључујући споредне путеве и стазе без саобраћаја изграђене, потписане и мапиране у партнерству са локалним организацијама.

Од 1980. године дошло је до повећања организованих бицикличких одмора које нуде комерцијалне организације у многим земљама. Неке компаније пружају информације о смештају и рути бицикличких који путују самостално; други се фокусирају на групно искуство, укључујући водиче и подршку великом броју возача који заједно возе бицикл. Варијанта су прославе, често на егзотичним локацијама, организоване у партнерству са добротворном организацијама, где се од учесника очекује да прикупљају донације и покрију своје трошкове. Захваљујући порасту услуга угоститеља током 1990-их, путници на бициклу, као и други путници, имали су средства да боље организују свој боравак код локалних домаћина. Веб сајт за размену информација о угоститељима Варм Шаверс, специјализован за путовања бициклом, покренута је 2005. године и данас има преко 100.000 чланова широм света. Обим бициклизма и његове економске ефекте је тешко проценити с обзиром на неформалну природу активности. Истраживање тржишта показује да су британски бициклички 2006. године потрошили 120 милиона фунти на 450.000 организованих бицикличких тура, а да је још 2,5 милиона људи укључило бицикличку активност у свој годишњи одмор те године. Укупна економска корист за заједнице које су посећене током деветодневне Велике викторијанске бицикличке вожње процењена је на 2 милиона долара у 2011. години, што не укључује трошкове директно плаћене организаторима вожње и текуће користи за градове. Сустранс процењује да је укупна вредност бицикличког туризма у Великој Британији 1997. године била 635 милиона фунти и предвиђа 14 милијарди фунти за целу ЕУ до 2020. године.² Примери тренутних активности које пружа Сустранс укључују 1,5 милиона бициклиста који сваке године користе бицикличку руту Дунава од 250 километара (160 миља) и 25% посетилаца туре из Немачке који користе бициклове док посећују одређена места.

Путовања

Бициклизмом се може бавити на било којој удаљености и у било ком времену. Француски туриста Жак Сират говорио је на својим предавањима о томе како се осећао поносно путујући око света пет година – све док није срео Аустралијанца који је био на

---

²Кеелинг, А. (1999), [Пакет информација о бицикличком туризму TT21](#), Сустранс, преузето 19.02.2012

путу 27 година.³Немачки бициклиста, Валтер Столе, који је изгубио свој дом после Другог светског рата, настанио се у Британији и 1959. кренуо из Есекса да бициклира око света. Прошао је 159 земаља за 18 година. Платио је свој пут давањем дијапројекција на седам језика. 1974. возио се кроз Нигерију, Дахомеју, Горњу Волту, Гану, Леоне, Обалу Слоноваче, Либерију и Гвинеју. Опљачкан је 231 пут, користио је шест бицикала које су му пет пута украли.⁴

Хајнц Штуке је напустио посао произвођача калупа у Северној Рајни-Вестфалији 1962. када је имао 22 године. До 2006. године прешао је бициклом преко 539.000 км (335.000 миља) и посетио 192 земаља. Свој пут је финансирао продајом фотографија часописима. Из Азије, Гуа Дахао је напустио Кину у мају 1999. да би прешао Сибир, Блиски исток, Турску, западну Европу, Скандинавију, затим још 100.000 км кроз Африку, Латинску Америку и Аустралију

Други покушавају да путују на дуга путовања у изузетно кратким временским периодима. Тренутни рекорд обиласка света бициклом је 78 дана 14 сати и 40 минута од Марка Бомонта.

Познати писци су комбиновали вожњу бициклом са путописом, укључујући Дервлу Марфи, која је своје прво документовано путовање 1963. године извела од Лондона до Индије на бициклу са једном брзином. Она је 2006. године описала како је, са 74 године, држана на нишану и опљачкана док је возила бицикл по Русији.

Ерик Њуби, Бетина Селби и Ен Мусто су користили бициклизам као средство за остваривање њихових књижевних циљева, процењујући како бициклизам приближава путнике са људима и местима. Селби је рекао: (бицикл) ме чини независним на начин на који ниједан други облик транспорта не може - не треба му гориво, без папирологије и врло мало одржавања. Оно што је најважније, иде правом брзином да се све види, а пошто ме не удаљава од околине, стичем и много пријатеља.

Последњих година, британски авантуристи Аластер Хамфриз, Марк Беаумонт и Роб Лилвал били су на бицикличким експедицијама и писали популарне књиге о својим подвизима. Али већина бицикличких туриста су обични људи, који нису у центру пажње. Економска импликација бициклизма је да бициклисту ослобађа од потрошње горива. Бицикл је јефтин, брз, здрав и еколошки прихватљив начин превоза. Иван Илич је рекао да бициклизам проширује употребљиво физичко окружење за људе, док алтернативе као што су аутомобили и аутопутеви деградирају и ограничавају животну средину и мобилност људи.⁵

Зашто бициклички туризам?

Бициклизам је један од најбрже растућих видова рекреације и туризма на отвореном у свету. Процењује се да 48 милиона људи бициклира рекреативно годишње.

---

³Сират, Јацкуес (2005), Цицло-номаде, Едитионс ду Тоурегуе, Француска

⁴https://en.wikipedia.org/wiki/Бицикле_тоуринг

⁵https://en.wikipedia.org/wiki/Бицикле_тоуринг

Бициклизам такође доприноси бољем здрављу, мањем загађењу и здравију животну средину.

Бициклизам је посебно користан за руралне заједнице. Туристички бициклисти обично траже сликовите сеоске путеве са малим прометом који су ван утабаних стаза. Покрећу их педале и путују спорије, што резултира дужим боравцима у региону.

Ко су бициклисти?

Важно је да заједнице и предузећа схвате, да су бициклистички туристи врста туриста коју желе да привуку. Понекад неспоразуми о томе ко су бициклисти могу довести до негативних и непријатних перцепција.

Путници бициклом обично су геотуристи—заинтересовани да искусе јединствене карактеристике места, укључујући њихову културу, пејзаж, историју и добробит његових становника (како их дефинише Нешенал Џиографик). Они више воле да троше локално, успостављају смислене везе са локалним становништвом и истражују ван утабаних стаза.

Шта чини дестинацију дестинацијом бициклистичког туризма?

Бициклистичка дестинација је свуда где неко жели да бициклира на одмору. Могућности за то шта би бициклистичка туристичка дестинација могла бити су бескрајне, с обзиром на многе врсте бициклизма и разноликост преференција посетилаца. Дестинације могу укључивати било шта, од малог, удаљеног града, до огромног урбаног центра.

Спровођење међуградске руте се изнова и изнова показује за ревитализацију заједница дуж ње, посебно ако се уложе додатни напори за изградњу бициклистичког туризма, као што је успостављање програма градова, рута. Међутим, то не значи да морамо имати најбољу бициклистичку инфраструктуру да бисмо постали дестинација. Културна, историјска или сликовита атракција по којој је одређено подручје познато, као што су Земља вина, Велика језера, итд., могу привући посетиоце који желе да је доживе бициклом. Или се може организовати обилазак разних догађаја, трка.⁶

Сеоски бициклистички туризам

Сеоски бициклистички туризам је грана цикло-туризма, изводи се углавном на теренским рутама. Бирају га они, који желе да имају директан контакт са природом, далеко од аутомобила, можда у крајевима где и не постоје бициклистичке стазе. Најприкладнији бицикл је планинско бицикло или, у сваком случају, бицикл погодан за тежак терен. Сеоски бициклистички туризам се такође може практиковати у фазама од неколико дана, можда са заустављањем на фармама у близини руте. Ова врста бициклизма

---

⁶види:<https://www.адвентурецилинг.орг/адвоаци/буилдинг-бике-тоурисм/бицикле-тоурисм-101/>

је добро повезана са разгледањем паркова па чак и резерватима природе. Понекад циљ није искључиво рекреативни, већ пре свега авантуристички (жеља да се савладају руте које представљају посебне потешкоће тј захтевају разне вештине).

Организовани цикло-туризам

Онима који путују бициклом потребне су услуге: техничка помоћ за бицикл, за поправке или опрема; објекти за угоститељство и смештај; информације о местима окупљања и локалним иницијативама других бициклиста; индикације заштићених путева, удаљених од опасности моторизованог саобраћаја; комбиновано коришћење железничког или водног транспорта. Бициклиста може приступити овим потребама након што одлучи о сопственој рути путовања тако што ће контактирати различите локалне организације и субјекте, локална специјалистичка удружења.

Друга начин прикупљања потребних информација је да се обратите оператерима специјализованим за пружање помоћи, која се креће од предлагања рута које су посебно погодне за дестинацију, дуж којих можете рачунати и на одабране структуре, до понуде услуге преноса пртљага између различитих локација. Специјализовани оператери такође могу да подрже унапред договорене групе, које на тај начин имају користи од више услуга по нижој цени јер су распоређене међу више људи: предлог тестираних рута, упутстава и резервација ноћења, превоз пртљага, проналажење бицикала и путног пртљага, до изнајмљивања, када је потребно, помоћ за групу која прелази са једне локације на другу. За особе са покретним или сензорним сметњама, укључујући ручне кориснике бицикала, оператери могу осигурати потребну помоћ тј подршку.

Бициклистичке руте

Последњих година разне европске земље су се фокусирале на цикло-туризам као економски ресурс и улагање у изградњу бициклистичких стаза, пружање специфичних услуга и промоције. На тај начин су појачали и подигли на виши ниво туристичку привлачност читавим регионима који су свакако мање познати историјским и културним наслеђем, пределима, климом итд.⁷

Улога бициклистичких рута је да промовишу бициклистички туризам, да олакшају оријентацију бициклистичких туриста и да усмере што већи проценат бициклистичких туриста на одређене руте, а да притом не утичу на њихово право и слободу да користе било које друге путеве и руте промета, на којима бициклизам није забрањен.

Бициклистичке руте су класификоване на следећи начин:

---

⁷види:https://koaha.org/wiki/Цицлотурисмо?_цф_цхл_тк=41Л..Вибиизг4БГБ3вЈА0пиБ7зИЗФмЈфМИ1ФнБЦККСНУ-1657552474-0-гаНицГзНБкЕ

– према критеријуму територијалног нивоа, деле се у три ранга: републички, регионални и локални путеви;

- према критеријуму врсте саобраћаја, стазе се деле у два типа: друмски и планински путеви или „МТБ“;

– по критеријуму степена тежине, у четири разреда: лаки, средњи, тешки и напредни.

– према критеријуму облика, у две категорије: линеарне и кружне стазе.

„Бициклическе руте се успостављају на бициклическим стазама, на јавним путевима на којима је забрањено кретање моторним возилима, на приватним комуналним путевима које њихови администратори отварају за бициклически саобраћај, на путеве малих брзина унутар локалитета, као што је зона ограничене брзине на 30 км/х, зону са препорученом брзином од 30 км/х и насељеној зони, на свим другим врстама путева специфичних или погодних за бициклице, као и на деоницама путева отвореним за јавни саобраћај моторним возилима. У зависности од ранга, типа и степена трасе и укрштање територија од изузетне вредности због своје јединствености и природне кохерентности и смањеног интензитета моторизованог саобраћаја, можете изабрати најповољнију руту за ваше потребе“, објашњава се у пројекту.

Такође, за све бициклическе руте друмског типа, као и за републичке и регионалне МТБ стазе, планинског типа као и за локалне стазе лаког или средњег степена ће омогућити кретање бицикла педалирањем целом дужином стазе, претицање и истовремени саобраћај у оба смера укључујући бицикле са пртљагом и приколице ширине до 1 м.

Бициклическе стазе друмског типа углавном прелазе туристичке регионе и друга подручја земље чије природне, културне, историјске, пејзажне и друге туристичке атракције су од туристичког интереса и повезују ове области са великим градовима.

МТБ бициклическе стазе прелазе углавном планинска подручја земље као и подручја која се по природи рељефа, пејзажа или карактеристикама путева могу изједначити са планинским подручјима. МТБ бициклическе руте су усмерене на успостављена туристичка подручја и подручја са туристичким потенцијалом, уколико су рељефом и постојећом мрежом стаза погодни за вожњу бициклом типа МТБ, као и на повезивање ових подручја.

МТБ бициклическим рутама се сматра немодернизовани, неизграђени путеви дуж река и језера или на њиховим насипима у низинама или стазе кроз шуме, посебно приградске, чак и ако је рељеф раван.

На ужеградским деловима градских или руралних локалитета од интереса за бициклически туризам, итинерар или план бициклическе руте се бира тако да прелази што је могуће више централних подручја, комерцијална-, административна- и услужна подручја, периметре директног или индиректног туристичког интереса, зелене површине или мирна стамбена насеља.

Унутар градова, бициклическе руте се бирају без великих кривина, лака за праћење и одвија се на јавним стазама, што је могуће погоднијим за вожњу бициклом.

Дужина бициклических рута је одабрана тако да просечно трајање путовања буде: 5-12 дана у случају националних ранга; од 2-5 дана у случају регионалног ранга; а највише један дан у случају оних од локалног ранга.

Свакој бициклическој рути се конвенционално додељује значење. Међутим, обележавање и вожња се ради у оба смера, са изузетком неких локалних МТБ планинских бициклических рута, посебно „тешких“ и „напредних“ оцена, које могу бити једносмерне у обележавању и дозвољености вожње.

Почетна и крајња тачка националне или регионалне бициклическе руте доступне су јавним превозом.

Све бициклическе руте у Румунији су повезане са другим бициклическим рутама и организоване у облику хијерархијске мреже, РНТЦМР, формиране од подмрежа које одговарају врсти и рангу бициклических рута, обезбеђујући приступачност сваке локалне или регионалне бициклическе руте кроз један, по правилу, непосредно вишег ранга истог типа, који ће тако укључивати и почетну и крајњу тачку бициклическе стазе нижег ранга и евентуално се преклапати са њеним деловима.

Бициклическе руте друмског типа националног ранга више пута се укрштају и пројектовани су тако да се могу повезати са бициклическим рутама суседних земаља и могу да уђу у састав неких међународних бициклических рута, укључујући транс-европске бициклическе туристичке аутопутевне мреже ЕуроВело, и формирају подмрежу која чини основну структуру РНТЦМР-а на којој је обезбеђен приступ осталим бициклическим рутама. Почетна и крајња тачка друмских бициклических рута на државном нивоу налазе се на државним граничним прелазима, отвореним за међународни друмски или пешачки саобраћај.

Коришћење бициклических стаза је бесплатан и не може бити предмет наплаћивања тарифа или накнада за приступ или транзит. Али одредба не ослобађа лица која се возе бициклическим стазама обавезе плаћања одређених тарифа или такси утврђених на основу посебног законодавства у вези са режимом заштићених природних подручја или других законских норми којима се утврђују посебна ограничења и прописе у погледу режима појединих области, у мери у којој се те тарифе или таксе примењују на лица без обзира на средства превоза која се користе.

Знакови за бициклизам у зависности од сложености и техничких услова, наноси се фарбањем директно на подлогу или помоћу индикатора и знакова за цикло-туризам. Знакови за цикло-туризам су икона „бициклизам“ у верзијама „пут“ и „МТБ“, као уобичајени знаци, и симбол „Ц“ као знак индивидуализације. Додатни елементи који се могу појавити на бициклическим знацима су: знак руте, лого руте, ГПС координате локације, одредиште (главно, проксимално, остало) са растојањем до њега, назив руте, лого финансијера, скица подручја, други елементи. Бициклическе ознаке имају

тамнозелене основне боје на белој позадини. Символ "С" у оквиру ознака је различито обојен, црвеном за националне бицикличке стазе, жутом или плавом за регионалне бицикличке стазе и двобојним (комбинације црвене, жута или плава) за локалне бицикличке руте. За лаку визуелну идентификацију степена тежине бицикличких рута, њихов индикатор је исписан на знаковима и таблама у боји која одговара степену: плава за лаку стазу, црвена за средњу, црна за тешку, а двобојна жуто-црна карирана за напредну стазу.⁸

Бициклички туризам у Румунији

Румунија има огроман потенцијал кроз лепоту пејзажа, кроз позиционирање, кроз мрежу путева који сваком ентузијасту нуде изузетно спортско и пејзажно задовољство. Румунија има мноштво и разноврсност атракција и туристичких циљева: историјски и архитектонски споменици, елементи популарне архитектуре и даље добро заступљени, манастири, цркве брвнаре, замкови, тврђаве, сајмови, музеји итд. Ово чини бициклички туризам на даљину атрактивним за оне који су посебно заинтересовани за културне аспекте, а не само за спорт или природу (бицикличке туре дуж дугих водотокова често су повезане са различитим облицима проучавања природе, животиња, птица).

Чак и ако је потенцијал бицикличког туризма наше земље велики, чак и ако је Румунија укључена на мапу неких европских бицикличких туристичких рута (ЕуроВело 6 – бицикличка тура по Дунаву и ЕуроВело 13 – бицикличка тура Гвоздене завесе), бициклички туризам је и даље веома мало развијен. код нас са свих становишта: броја учесника, квантитета и квалитета инфраструктуре, информативних и промотивних материјала итд. Румунија још увек нема културу бицикличког туризма и нема посебних правила у вези са концептом бицикличког туризма. Иако има румунских и страних туриста заинтересованих да земљу упознају бициклом, неадекватне ознаке и непотпуна инфраструктура их обесхрабрује.

У већим градовима постоје спортски клубови, удружења или невладине организације, које су кренуле у промоцију бициклизма, цикло-туризма и безбедности бициклиста у градском саобраћају, и њихово деловање се већ осећа.

Током прве Националне конференције бицикличког туризма и промоције бицикала у нашој земљи (октобар 2002.) представљене су главне предности коришћења бицикала у односу на друге видове транспорта:

- бицикл уопште не производи буку и имплицитно не штети околина;
- вожња бицикала је препозната као здрава за вежбача, због физичких вежби;
- бициклизам је исплатив. Сам бицикл је јефтин, трошкови одржавања су ниски. Такође, неопходна инфраструктура је јефтина;

---

⁸види:<https://alba24.ro/turism-pe-bicicleta-cum-vrea-sa-dezvolte-guvernul-traseele-de-циклотурисм-пентру-цреареа-унеи-ретеле-национале-589753.html>

- бицикл заузима мало простора. Паркиран бицикл заузима око 1 м², дакле мање од 8% простора који заузима аутомобил (а још мање у случају вишеспратног паркинга за бицикле);
- бицикл је брзо превозно средство. Просечна улична брзина бицикла је 15-25 км/х и вишеструко је већа од просечне брзине аутомобила на улицама у сатима саобрћајног шпица.

Истовремено, у садржају Мастер плана развоја националног туризма 2007-2026, у оквиру стратешких иницијатива, у поглављу о активном туризму, наведено је да је бициклизам постао рекреативна активност која је све популарнија и да је у Румунији у раној фази развоја.

У оквиру Студије за реализацију туристичког брeнда Румуније, израђене 2010. године, идентификовано је шест кључних производа за изградњу брeнда, а то су: сеоски туризам, активни и авантуристички туризам, дивља природа и природни паркови, здравље и „велнес“, стазе и „градски одмори“. Све ове категорије туризма обухватају и компоненту цикло-туризма, која појачава њихову атрактивност и обезбеђује њихов одрживи карактер.

Значај развоја цикло-туризма је наглашен и у Стратегији екотуризма Румуније, разрађеној 2009. године.

У последње време дошло је до знатног развоја у промоцији бицикла, бициклизма као спорта и бицикличког туризма на Интернету. Појавиле су се веб странице и форуми посвећени бициклизму, неки веома активни и корисни, што је доказало да у Румунији постоји заједница бициклиста, која стално расте.

Други аспект који се односи на могућност развоја бицикличког туризма је појава специјализованих радњи за продају бицикала, резервних делова, алата и специфичне опреме. Већ постоје услуге поправке и одржавања, све већи број бизниса базираних на бициклима и стидљиви покушаји центара за изнајмљивање, посебно у великим урбаним центрима. Развојем циклотуризма могу се појавити и друге могућности за локалне заједнице (културни туризам, еколошки туризам, посматрање природе и др.).

Другим речима, возња бицикла постаје све популарнија у Румунији, како за одмор, тако и за разоноду у парковима, за одлазак на посао или једноставно као спорт. Такође расте интересовање страних туриста за бициклички туризам у Румунији. Али постоје и препреке које представљају потешкоће које се односе на неусвајање потребног законског оквира, недостатак инфраструктуре и специфичних објеката.⁹

Бициклизам у Банату

Бицикличка мрежа у Банату није довољно добро тј посебно дефинисана, па бициклисти често деле путеве са возачима моторних возила. Али у Банату постоји много опција за бицикличке руте. Путеви којима се мање путује тј мање фреквентни путеви

⁹ <https://coltisordermomania.ro/2019/02/18/цицлотурисмул-о-оппортунити-пентру-романиа/>

су идеални за друмски бициклизам. Велики градови углавном имају бициклическе стазе, савршене за бициклическе туре. На крају, али не у мање важној мери, постоји алтернатива за планинским бициклическим турама по банатским брдима.

И равничарски и планински Банат нуде одличне бициклическе руте. Међутим, пејзаж и степен тежине стазе се значајно разликују. У Банат де Цампие, бициклическе стазе су дуге и имају мању разлику у нивоу тј висинској разлици. Лако је педалирати и за неке туре је довољан градски бицикл. У планинском подручју наилазимо на краће руте (по броју километара, не обавезно по дужини) али захтевније са становишта физичке спреме.

Бициклическе руте од Баната до границе са Србијом

Рута: Фоени – Гиулваз – Цебза – Циацова – Дета – Банлоц – Ливезиле – Границери – Цруцени – Фоени

Туристички објекти који се могу посетити током руте.

Путовање почињемо из града Фоени. Град Фоени се налази на југозападу округа Тимиш, на граници са Србијом.

Туристичке атракције у Фоени:

Дворац породице Моциони је историјски споменик. Дворац Фоени, у округу Тимиш, подигнут је 1750. године и био је један од пет резиденција породице Моциони, која је осам деценија водила политички живот Румуна у Банату. Породица Моциони је међу водећим македонско-румунским породицама у Мађарској. Њихови представници постали су значајни привредници, стварали просперитетна предузећа, продрли, кроз бракове, у редове мађарског и аустријског племства.¹⁰

- Адреса: 45.499615, 20.8710995

Маузолеј породице Моциони

Дворац Фоени (Тимишки округ) саграђен је 1750. године и један је од најстаријих објеката у банатској равници. Најзначајнији члан племићке породице који је овде живео био је Андреј Моциони де Фоен, праунук арумунског свештеника Константина.¹¹

---

¹⁰ https://адеварул.ро/лоцале/тимисоара/цонацул-моциони-принтре-целе-маи-вечхи-цладири-банат-рестаурат-бани-диннорвегиа-исланда-лиецхтенстеин-1_61ф7ф6995163ец42715е4е65/индек

¹¹ https://адеварул.ро/лоцале/тимисоара/фото-си-ау-батут-јоц-цонацул-фамилиеи-моциони-фоени-фост-ранд-баие-цомунала-градинита-депозит-сала-спорт-дисцотеца-1_56250е6цф5еа2681ц_индек.хтмл

Мост од цигле

Мост је изграђен у време Аустроугарске.

- Адреса: 45°29'47.6"Н 20°51'59.7"Е

Пратимо пут до града Цебзе, где можемо посетити цркву брвнару "**Свети Ђорђе**"

Иако први документарни спомени манастира Цебза датирају из 18. века (прецизније од 1758. године до 1759. године), верује се да је много старији и заправо датира из 15. века. Према усменом предању, пре подизања манастира, усред шума које су се шириле по овим просторима, постојао је чудотворни извор. Привучен благотворним силама извора, пустињак је саградио келију у близини извора. Повећавајући број монаха, они би саградили малу цркву, тако да је извор био садржан у олтару. Воде извора чак и данас верници који долазе да се моле у манастир сматрају лековитим.¹²

---

¹² https://ro.wikipedia.org/wiki/M%C4%83n%C4%83stirea_Cebza

Следећа станица је у граду Чиакова.

Чиацова се налази на Тимишкој равници, на реци Мртви Тамиш

Туристички објекти које треба посетити:

Одбрамбени торањ (14. век), коју мештани зову „Кула“. Током периода од 1390. године до 1394. године овде је подигнута тврђава, окружена мрежом канала, што је отежавало освајање. Тврђава Чакова налазила се на десној страни крака Тамиша, док је цивилно насеље било на десној страни. Одбрана куле, јака тамница 30 м висине, остатак је ове тврђаве, растављен у 1701. Зидана од цигле, на 4 нивоа, кула је правоугаоне основе, са угаоним контрафорима. Кулу Чакова саградила је између 1390-1394. године племићка мађарска породица Чак. Године 1962-1963 изведени су консолидациони радови на кули.¹³

Католичка црква у Чакови која датира из 1871-1890 и у готичком је стилу.

---

¹³<https://ro.wikipedia.org/wiki/Циацова>

Пратимо руту до Дете.

Град Дета се налази у ниској равници реке Барзава, а река Бирдеанка тече кроз њу. На територији града откривени су археолошки остаци из Бронзаног доба, из периода Дациан, префеудалног друштва.¹⁴

Термална бања у Дети

- Адреса: Ул. Шуме 22

---

¹⁴[хтпс://ро.википедиа.орг/вики/Дета](https://ro.wikipedia.org/wiki/Дета)

Следећег дана настављамо пут ка Банлоку, где можемо да посетимо историјски споменик Дворац Банлок.

Дворац је на старим темељима подигао 1793. године гроф Лазар Карачоњи. Изграђен у облику U, дворац у Банлоку је масивна грађевина, дебелих зидова (око 1,25 м) од печене опеке, са главном фасадом оријентисаном на југ, а на северу са два крила која чине терасасто двориште. Урађен у ренесансном стилу, на јужној фасади као једини украс, дворац је имао поткровље са каменим гребеном породице Карачоњи. Ова хералдичка ознака је сачувана и након што је дворац постао власништво Краљевске куће Румуније, срушен је након 1948. У ствари, буквално је бачен у септичку јаму замка.

- Адреса: ДН59Б, Банлок 307010

У селу Ливезиле можемо посетити две цркве

Католичка црква

И

Српска Православна црква

Католичка црква

- Адреса: 45.4412744, 20.880279

Град Цруцени

Цруцени је погранични град, који се налази на малој удаљености од границе између Румуније и Србије.

На територији села откривено је гробље инхумације из Бронзаног доба, у којој је пронађено више украшених предмета.

Име села везује се за такозвано „крстно место“, где се налазило старо село и отуда и назив Цруцени. Град су колонизовали Немци (Швабе) до 1722. године. Насеље је изграђено по аустријском плану банатских насељеничких села, са правим и попречним улицама. До 1780. године подигнута је прва римокатоличка црква.

Католичка црква у Цруценима

- Адреса: 45°28'26.5"N 20°52'31.5"E

И последња станица је опет Фоени.

Рута: Отелец – Фоени – Цруцени – Границери – Рудна – Гиулваз – Иванда – Иоханисфелд – Отелец

Обилазак почињемо од католичке цркве у Отелецу

Град Отелец

То је погранични град, који се налази на западу округа Тимиш, на граници са Србијом, на левој обали реке Бега.

Први документарни запис датира из 1452. године, под именом Фелтелек, односно Телеки, из округа Кеви средњовековне краљевине Угарске. Археолошка открића сведоче о траговима живота током Римског царства.

Током османског периода (16.-17. век) локалитет је опустео, а необрађена земљишта су претворена у мочваре. Само током периода од 1793. године до 1795. године, под Хабзбурговима, насеље поново оживи са досељеничким породицама, углавном Мађарима, које је довео гроф Јохан фон Бутлер из јужних жупанија царства.

Од 1856. године постаје независно насеље. Тада је отворена и прва државна школа (дограђена 1885) и завршена је изградња римокатоличке цркве.¹⁵

- Адреса: 45°36'55.6"Н 20°50'55.6"Е

У порти цркве налази се и капија Секуиа.

---

¹⁵ [хттп://енциклопедиароманиеи.ро/вики/Отелец](http://енциклопедиароманиеи.ро/вики/Отелец)

Следећи је град Фоени.

Туристичке атракције у Фоени:

Дворац породице Моциони који је историјски споменик.

- Адреса: 45.499615, 20.8710995

Маузолеј породице Моциони

Мост од цигле

Мост је изграђен у време Аустроугарске.

- Адреса: 45°29'47.6"Н 20°51'59.7"Е

Католичка црква у Цруценима

- Адреса: 45°28'26.5"Н 20°52'31.5"Е

Граница

Католичка црква

- Адреса: 45.4412744, 20.880279

Рудница

Дворац Мариенхоф Рудна

Дворац Рудна саградио је Теодор Јанковичи де Миријевски, високи званичник Аустријског царства. Али је отишао у Русију и више се није вратио у Банат. Посед је остао на бризи његове свекрве Наталије Соколовићи, али је убрзо након тога, жену нови власник избацио из куће. Како је Јован Николић, богати осјечки трговац стоком, који се такође доселио у Рудну, успео да заузме двор, није баш јасно. Међутим, легенда каже, да је Наталија Соколовићи проклела породицу Николић „да ни кости у гробу не мирују“.

Син Јована Николића оженио се, у првој половини 19. века, Елизабетом, ћерком српског кнеза, а после револуције 1848. године оплеменио га је Франц Јозеф. Један од његових синова, Феодор Николић, умро је 1903. године, а његов син је продао имање Рудна и трајно се преселио у Француску.

Дворац је у међуратним годинама имао неколико власника. Затим је национализован и постао седиште ЦАП-а. Комунисти су изменили елегантну архитектуру зграде и очистили парк.¹⁶

Маузолеј Николића

---

¹⁶ <https://m.rfi.ro/социал-136785-цонацул-николици-де-ла-рудна-уитат-девастат-си-реадус-ла-виата-тимис-сунт-зеци-де>

Попас Иоханисфелд БИКМАНИА

Једно пријатно место где се можете опустити. Богат мени на којем можете изабрати храну коју желите. Понекад се организују догађаји на којима се чује добра музика и нуде квалитетне услуге.

- Адреса: ДН59Б 175, Иоханисфелд 307446.

После малог одмора настављамо пут назад у Отелец.

Обиђите Отелец – Темишвар дуж обале Бега на бицикличкој стази, до Хидроелектране

Крећемо од моста у Отелецу

- Адреса: 45°37'06.1"Н 20°50'47.9"Е

Прва станица за мало одмора је:

У воћњаку Банатеан

У „Ла Ливада Банатеана Нора“ наћи ћете на дивно, добро одржавано место, где можете мирно уживати у најукуснијим традиционалним јелима. Задивићемо вас сваким јелом од намирница које набављамо из сопствене Нора Цармангерије, јер је храна боља када се у њу уложе квалитетни састојци, али и душа.

- Адреса: Санмихаиу Роман 307382

„Ла под попас” је идеално место, налази се тик уз бицикличичку стазу.

Ресторан, тераса и забава

На крајевима

Водоторањ Иосефин

- Опис: Водоторањ Иосефин је индустријски споменик у Темишвару, у улици Георге Баритиу бр. 3. Био је део темишварског водовода с почетка 20. века.
- Адреса: Страда Георге Бари иу 3, Темишвар 300425

Фактори Парк

- Адреса: Улица Георге Лонгинесцу 3, Темишвар 307200

Хидроелектрана у Темишвару.

Хидроелектрана у Темишвару је свечано отворена 1910. године, на каналу Бега, у Темишвару, и тренутно је једна од најстаријих хидроелектрана на садашњој територији Румуније. То је историјски споменик који се налази на територији општине Темишвар, под ознаком код ТМ-II-мА-06094.

- Адреса: Ул. Розелор, Темишвар 307200

Рута: Јимболиа – Царпинис – Ценеи – Отелец (бициклическа стаза на обали Бегаја) – Утвин – Санмихаул Герман – Бобда – Ценеи – Јимболиа

Јимболиа

Јимболиа се налази на Банатској равници. Античка историја града почиње да се документује 1332-1333, када се врши папски попис банатских земаљишта ради утврђивања пореза (десетине). Јимболија је почела да се развија у другој половини 19. века, замахом индустријализације која обухвата цео Банат. Године 1857. завршена је железничка пруга између Темишвара и Кикинде, која је такође пролазила кроз Јимболију и даље се повезивала са Сегедином, као главни правац од Темишвара до Будимпеште и Беча. Први светски рат је радикално променио конфигурацију области у којој је Јимболија имала централну улогу. Од значајног града привреде Баната, постаје погранични град. После повлачења Срба из Темишваре и уједињења Баната са Румунијом, Јимболија је остала у привременим границама Србије. После Другог светског рата, Јимболија улази у нову фазу развоја, у оквиру планске привреде. Године 1950. проглашен је за град, тада је почео да се гради стамбени блок у зони станице, уводе се нове индустрије и развијају постојеће.¹⁷

Туристички објекти које треба посетити у Јимболији

Спомен кућа „Др. Карл Диел“ Јимболија

Др Карл Диел је био бриљантан хирург из Јимболије чије име се везује за многа достигнућа у области медицине. Рођен је 14. фебруара 1855. године у Јимболији, основну школу похађао у Јимболији, средњу школу у Сварошу и медицину студирао у Будимпешти. После година студија и стажирања у Будимпешти, 1882. године враћа се у свој родни град, као лекар породице Чеконич.

- Адреса: Страда Доктора Карл Диела 1, Јимболија 305400

Спомен кућа "Петре Стоица" Јимболија

Опис: Петре Стоица, рођен 15. фебруара 1931. године у општини Печиу Ноу округа Тимиш, песник, преводилац, публициста, колекционар штампе и румунски библиофил, сматра се писцем са најбогатијим књижевним животом. Био је један од духовних оснивача „генерације 60“ заједно са Ничитом Стенескуом, Матејем Калинескуом, Мирчеом Иванескуом, Цезаром Балтагом, Модестом Мораријуом, Василеом Гордуом.

---

¹⁷ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Јимболиа>

- Адреса: Страда Емериц Бартзер 14, Јимболија 305400

Музеј штампе „Север Боцу”

Музеј штампе „Север Боцу” је музеј отворен пре 13 година и представља материјализацију иницијативе писца Петра Стоица. У Румунији, овај музеј је једини те врсте. Основна намена за коју је направљен је да служи као извор документације за ученике, студенте, истраживаче итд. У овом тренутку, Музеј штампе „Север Боцу” спроводи мноштво културних пројеката са утицајем становништва са интелектуалним занимањима у Јимболији и Темишвару.

- Адреса: Страда Лорена 35, Јимболија 305400

Музеј Стефана Јегера

Овај музеј је најстарија институција у Јимболији, која има меморијални карактер. Основана је 1969. године на иницијативу господe Карл-Ханса Гроса, Ханса Бројнера и Ханса Шулца, са статусом спомен куће. Стефан Јегер, личност којој је насеље посвећено, једна је од истакнутих личности швапског Баната, који је својим уметничким делима оставио у наслеђу истинска визуелна документа која се тичу свакодневног живота карактеристичног за крај 19. века, почетком 20. века.

- Адреса: Улица Тудора Владимирескуа 100, Јимболија 305400

Музеј ватрогасаца "Флориан" Јимболија

Институција меморијалног профила не може испунити своју сврху а да није активна у садашњости. Музеј може бити место које чува добра прошлости, али све ове вредности заблистају тек када се, на овај или онај начин, пренесу у садашњост. Један од Јимболијских музеја, који испуњава ову спецификацију је онај посвећен добровољнојом активности превенције и гашења пожара, односно Музеј ватрогасаца "Флоријан".

- Адреса: Страда Ливиу Ребреану 9, Јимболија 305400

Музеј железнице

Железничка станица Јимболија, једна од најлепших железничких станица у Румунији, изграђена је 1902. године по нацрту чувеног архитекте Пфаф Ференца, из

Будимпеште. Али већ 1857. године на ову станицу, из Темишвара, стигла је друга пруга изграђена на данашњој територији Румуније.

- Адреса: Страда Републици 1, Јимболија 305400

Царпинис

Опис: Рекреација Царпинис. Стадиони, арене и спортски комплекси у Царпинису, Тимиш, Румунија

- Адреса: Безимени пут, Царпинис 307090

Где вечерати

Ценеи се налази на западу округа Тимиш, на десној обали реке Стара Бега, близу границе. Ченеи је једно од најстаријих насеља у Банату, документовано 1221 године. као власништво деканата Итабеј, који се данас налази у Србији. До 1330. био је део цитаделе Сарад. Дана 20. августа 1696. године, на граници насеља одвија се Битка на реци Бега између турске и аустријске војске. Првобитни становници су били Румуни и Срби. Хабзбуршке колонизације стигле су до Ценеи касније, 1820. године.

Католичка црква је изграђена око 1896. године у неоготичком стилу

Српска црква

Пратимо руту до Отелеца, где улазимо у бицикличичку стазу близу обале Бегаи.

Следећа станица је у Утвину

Код Плаја Ноуа

- Адреса: Главна улица, Утвин 307382

- Опис: 🌳 18 хектара авантуре

🏄♂ Вејкбординг

🐾 ☐☐☐☐☐☐☐ ☐ежаљке, лежаљке, магични понији

🏊♀ Уређено језеро, спортови на води

🏖️ пешчана плажа

🍷 Бар & Грил

Немачки Санмихаиу

Село Немачки Санмихаиу је било једно од првих насеља у Банату које је колонизовано након освајања Баната од стране Хабзбуршког царства. Прве колонизације са немачким становништвом одржан 1717. године, други талас досељеника у 1808. Насеље је, међутим, настало на рушевинама села Силах, а колонија је названа Раутендорф по Рауту, званичнику који је играо важну улогу у процесу колонизације. Касније је насеље добило име Дојчсанктмихаел, немачки еквивалент садашњем имену.

Године 1977. откривене су термалне воде у Немачком Санмихаиу. Откриће се догодило током истраживања територије у потрази за нафтом у бушотинама. Извор воде налази се на дубини од преко 2.400 м. У почетку је покушана њихова експлоатација за топлотно грејање. Према спроведеним научним студијама, ове воде, посебно вруће, су корисне за реуматска обољења, али су контраиндиковане за особе са кардиоваскуларним болестима, због високих температура.

Термална бања

У термалној бањи Немачки Санмихаиу наћи ћете место за опуштање након напорног дана. Нудимо: смештај, исхрану, бар, камповање, роштиљ, плажу, масажу, соларијум и све што је потребно за квалитетно опуштање и добро расположење. За наше госте, отворени смо до 22:00 сата увече.

- Адреса: Немачки Санмихаиу 307381

Бобда

Маузолеј Бобда

Гроф Ђула Чавоши је овде крајем 19. века саградио импресивну палату са 42 собе, поред које се налазио сјајан маузолеј, реплика базилике у Естергому - Мађарска. А након што је палата нестала, растављена "циглу по циглу", грађевински материјал је коришћен за изградњу бројних објеката у околини.

Намењен за вечни починак породице барона Чавошија, маузолеј је био део огромног племићког имања које је обухватало замак са више од 40 соба, ергелу, парк, шталу и многе помоћне зграде намењене несметаном раду. На жалост, судбина породице Чавоши је драматична. Од великих аристократских земљопоседника, који поседују преко 10.000

хектара земље, а од породице са много потомака, њихова лоза изумире. Друга жена барона који је саградио имање, Жозефина, умире почетком 1911. У јесен исте године преминуо је и барон Ђула Чавоши. Са првом женом имао је десеторо деце и двоје из другог брака. Међутим, нико од њих није успео да сачува, за потомство, велико наслеђе. Кажу да је замак био ретког луксуза, са 42 елегантно намештене собе украшене сликама, драгулијама, теписима, чипканим завесама, драперијама од сомота и броката и лустерима од муранског кристала. Преко пута је подигнут маузолеј, чија је структура укључивала импресивно место тишине и молитве. Витражи су рађени у Минхену, а два звона у Темишвару, у радионицама Антонија Новотног. Маузолеј Бобда је копија Базилике у граду Естергом, али и цркве Светог Стефана у Будимпешти. Документи из тог времена који се чувају у Националном архиву Мађарске у Будимпешти сведоче да је породица Чавоши била власник великих површина земље, а да је пољопривреда била главно занимање и истовремено извор прихода. Пошто је узгајање житарица био међу најпросперитетнијим, породица Чавоши је имала потребна средства да изгради право племићко имање у Бобди, које се састоји од две велике зграде: породичног замка и маузолеја преко пута замка. У садашњем облику, породични маузолеј је завршен 1908. Године 1911, смрћу барона Ђуле Чавошија де Чавоша, на имању Бобда све је почело да пропада, а потомци Ђуле су заувек напустила Тамиш 1925. године, наставивши се у Канади. После 1930. године дворац је купио мештанин, који је платио пола цене, а разлику је покрио кредитом од банке. Када је каматна стопа постала превисока, банкарска институција се определила за екстремно решење: капитализовала је све што је вредније у собама замка, након чега је срушен, а грађевински материјал се продавао комад по комад. Према документу о донацији из 1909. који је потписао Ђула Чавоши, маузолеј је препуштен римокатоличкој заједници Бобда. 2009. године акт је обновљен и зграда је сада у власништву Римокатоличке бискупије. Упркос томе, маузолеј је остао стално место почивањљ за чланове породице Чавоши.^{18 19}

Рута: Темишвар – Парца – Подул Турцулуи – Пециул Ноу – Диниас – Румунски Санмихаиул – Темишвар.

---

¹⁸<http://www.ревистароманиамаре.ро/маусолеул-де-ла-бобда--ла-ун-пас-де-прабусире-28>

¹⁹<http://принбанат.ро/бисерица-баронулуи-дин-бобда/>

Почињемо пут од Темишвара до Парце

Прва станица је код Турског моста

У области Парца налази се зидани мост из времена отоманске окупације.

Пратимо пут до Пециул Ноуа

Пециул Ноу је први пут документован 1333. године, са именом Веибец. У 16. веку била је важна тачка антиосманског отпора. Ни на списку аустријске војне обавезе из 1717. године као и на грофовој Мерцијевој мапи од 1723-1725 село се не помиње. Међутим, први досељеници се помињу 1723. После устанка 1736-1739, Пециул Ноу је имао 94 немачке породице. У регрутацији из 1743. године забележен је као место насељен Немцима, са именом Уипез. Звало се такође и Нови Беч.

Ствари које треба посетити у Пециул Ноу

Грчокатоличка црква

Католичка капела

Динија Српска црква

Румунски Санмихаиу

Румунски Санмихаиу је у Тимиш округу. Прво документарно сведочанство о румунском светитељу датира из 1333. године, помиње се у папским десетинама под именом Санктус Михаел. Јоан Лотреану сматра да је атрибуција овог имена погрешна, јер се меша са градом Свети Михајло у Српском Банату. Међутим, постоје каснији спомени у документима, као што је диплома из 1350. године у којој се насеље помиње као Санктус Михаел.

Стари румунски град, одбранио се од турске окупацији, тако да је 1717. године, после освајања Баната од стране Аустријанаца, имао 40 кућа. Затим се појављује написано на карти Мерсија из 1723-1725 и на картама из 1761 и 1783. Румунска црква је подигнута 1774. године.

Брана у Румунском Санмихаиу

Римски хидротехнички чвор за обележавање и навигацију у Санмихаију налази се на каналу Бега, 11 км од Темишвара, узводно од града Румунски Санмихаи, у округу Тимиш.

Сврха – ово је својеврсна капија у Европу када се путује чамцем реком Бега – изграђен је за време Аустроугарске, 1909. године.

Туристички објекти у Темишвару

Музеј уметности

- Адреса: Пиата Унири 1, Темишвар 300085
- Опис: Темишварски Музеј Уметности је уметнички музеј који се налази у Барокној палати у Темишвару. Музеј је настао након издвајања уметничког дела Музеја Баната, који је једно време радио у крилу садашње зграде.

Национални Музеј Баната (Бастион)

- Адреса: Бастионул Марија Терезија, Страда Мартин Лутер 4, Темишвар 305500
- Опис: Национални Музеј Баната је музеј у Темишвару са седиштем у замку Хунијаде. Основано је 1872. године, под називом „Друштво историје и археологије”. У њему се налази најзначајнија збирка археолошких предмета у Банату.

Музеј Комунистичког Потрошача

- Адреса: Страда Архитекте Ласло Секелиа 1, Темишвар
- Опис: Музеј Комунистичког Потрошача, отворен у мају 2015. године, постављен је у виду „нормалне“ куће из златног доба, са дневним боравком, дечјом собом, кухињом, оставом, купатилом итд., и обухвата „све што су Румуни имали код куће“: кућни и украсни предмети румунске производње, намештај, кријумчарена роба, ручно рађени предмети тог времена, одећа и одевни додаци, обућа, предмети за домаћинство, електрични апарати, игрице, играчке, аудио касете, винил плоче, козметички производи, канцеларијски материјал.

Војни музеј

- Адреса: Пиата Либертати 5, Темишвар 300077
- Опис: Војни музеј у Темишвару је музеј у Темишвару, који је ЦИМеЦ сврстао у категорију „музеји под заштитом министарства“. Налази се на Тргу Либертати бр. 5.

Музејска збирка Православне Банатске митрополије

- Адреса: Темишвар

Опис: Саборна црква темишварске митрополије, изграђена 1936-1946. године, претрпела је велику интервенцију 2004. године и у њој се налази музеј античке верске уметности који обухвата преко 4.000 предмета наслеђа, од којих: 3.000 томова старих црквених књига, преко 800 икона и слика, храм, преко 130 култних предмета, 10 предмета од племенитих метала и др. Може се посетити и лапидаријум са каменим надгробним крстовима. У згради седишта Архијерејског намесништва на Булвару ЦД Лога бр. 7 је продавница верске уметности где се налазе: иконе на дрвету и стаклу из 16. - 19. века, књиге, рукописи и стари црквени предмети.

Кућа Атлантиђана

- Адреса: Пиата Либертати, Темишвар
- Опис: Цаса цу Атланти је зграда историјског споменика у Темишвару. Код: ЛМИ ТМ-П-мБ-06131. Налази се на важној комерцијалној улици у центру града, у историјском делу урбаног локалитета „Цетатеа Темишвар“

Грчокатоличка црква Богородице

- Адреса: Страда Цоманести 1, Темишвар 307200
- Опис: Црква Рођења Богородице у Темишвару је историјски споменик који се налази у Темишварском округу Фабриц. Првобитно је била римокатоличка црква. 1906. године, након изградње нове римокатоличке жупне цркве, ова црква је поклоњена грчокатоличкој парохији у Фабрици.

Римокатоличка бискупска палата

- Адреса: Улица Епископа Августина Паче, Темишвар
- Опис: Римокатоличка епископска палата у Темишвару је историјски споменик који се налази на територији општине Темишвар. У згради се налази осам медаљона из витража које је 1914. године направио Микша Рот за капелу Богословске академије у Темишвару.

Кућа грофа Мерси

- Адреса: Улица Мартина Лутера, Темишвар
- Опис: Кућа Грофа Мерси, позната и као Палата Мерси, је историјски споменик који се налази на територији општине Темишвар.

Дејан Палаце

- Адреса: Страда Францесцо Гриселини, Темишвар
- Опис: Палата Дејан или Дешан, позната и као палата Шертер, је здање у Темишвару које је 1735. године изградио саветник Дешан у неокласичном стилу.

Римокатоличка црква Јосефина

- Адреса: Булевар генерала Јона Драгалина 13
- Опис: Римокатоличка црква Јозефин, посвећена „Рођењу Дјевице Марије“, је историјски и архитектонски споменик, који се налази у четврт Иосефин у Темишвару. Зграда је изграђена између 1772-1774 у барокном стилу.

Црква Мерцикордијанаца

- Адреса: Ст. Сфантул Иоан, Темишвар
- Опис: Црква Мерцикордијанаца у Темишвару је историјски споменик из 18. века, који чини целину са некадашњом болницом Мерцикордијанаца у Темишвару. 1948. године, након укидања верских редова, црква је затворена и коришћена је као магацин за Музеј Баната.

Вајс Палата Темишвар

- Адреса: Булевар Регеле Михаи I/2, Темишвар 300002
- Опис: Палата Вајс је историјска грађевина у центру Темишвара, у Пиата Викториеи, коју је 1921. године изградила фирма Арнолд Мербл у еклектичком стилу за породицу Вајс, према плановима Адалберта Сладека. Забат је редизајнирао Ласло Секељ.